سرودِ سحر

از متن پنجابی در نثر فارسی ترجمهٔ "جپ جی" که سرودهٔ "شری گرو نانک دیو"
موسس مذهب "سکھ ازم" SIKHISM است در آغاز کتاب
مقدس "شری گرو گرنتھ صاحب" ثبت است.

مترجم

گلونت سنگھ

ادارهٔ مطبوعات
دانشگاه پنجابی پٹیالہ (بھارت)

سرُودِ سحر

سرودِ سحر

ازمتنِ پنجابی در نثرِ فارسی ترجمہ "جپُ جی" کہ سرودہ "شری گرونانک دیو" موسّسِ مذہب "سکھ ازم" SIKHISM است در آغازِ کتاب مقدّس "شری گرو گرنتھ صاحب" ثبت است۔

مترجم

گلونت سنگھ

ادارۂ مطبوعات

دانش گاہِ پنجابی پٹیالہ (بھارت)

سرودِ سحر

از متنِ پنجابی در نثرِ فارسی ترجمہ "جپ جی" کہ سرودہ "شری گرو نانک دیو"
موسسِ مذہب "سکھ ازم" SIKHISM است در آغازِ کتاب
مقدس "شری گرو گرنتھ صاحب" ثبت است۔

مترجم

گلونت سنگھ

اِدارۂ مطبوعات
دانشگاہِ پنجابی پٹیالہ (بھارت)

دانش گاہِ پنجابی پٹیالہ

SUROOD—I—SAHAR
Guru Nanak's Japuji (Punjabi) which is epilogue of The Sikh Scripture
Guru Granth Sahib translated in Persian prose by Professor
Gulwant Singh, Punjabi University, Patiala

سالِ اشاعت : ۱۹۸۸
قیمت : ۳۵

1988

بہ حکم سردار تیرتھ سنگھ
رجسٹرار دانش گاہِ پنجابی پٹیالہ (بھارت)
در مطبع رام پرنٹوگراف دلّی چاپ شد

Published by Sardar Tirath Singh, L.L.M., Registrar, Punjabi University, Patiala and
printed at Ram Printograph, New Delhi.

حرفی چند

سرایندہ "جپ جی" شری گرونانک دیو SHRI GURU NANAK DEY
موسّسِ مذہبِ سکھ ازم SIKH ISM است۔ در رہبرانِ مذہبی
ہند اولین کسی است کہ برای تبلیغ پیغام حق بہ ممالکِ خارجیہ سیاحت
نمود: برای تغلّب وجبر واستحصال فوج کشی و رزم آرائی وکشتار عوام
را مذمت کرد! بہ الفاظ سادہ وبلیغ وپُرتاثیر توضیح نمود کہ طبقہ نسواں
سزاوارِ احترام است: بہ آوازِ انقلاب انگیز اعلان نمود کہ محنتِ بدنی
مستحسن است۔ شخصیکہ بزورِ بازو کسبِ معاش کند وبہرہٌ ازاں بہ
خیرات دہد سالکِ راہ شناس است۔

در آموزشِ نانک این نکتہ اہم است کہ حق المطلق واحد ویکتا است۔
ہم اوست کہ از آغازِ بی ابتدا قایم بالذات است و آفریدگارِ جملہ
موجودات است۔ حیاتِ راستین بر حق پرستی و حق شعاری انحصار
دارد۔ چوں قلب وضمیر بہ عشق حق و عرفانِ ذات و صدق و اخلاص
مستنیر گردد سیرتِ بشری بہ صالحیت و صلابت، پاکیزگی و استواریٔ
ہمواری و استحکام و رقّت وکرّاری اِتصاف یابد۔ بر اثرِ ایں
اِتصاف کہ عبارت از تطہیر و تصعید سیرت است فردِ بشر وسیلہ

اظهارِ خیر و خوبی گردد. سالکِ پاکیزه کیش آں مردِ حق است کہ ہمہ عالم را وطنِ خویش پندارد و با نوعِ انسانی نسبت خویشی دارد. مسلکِ انسان دوستی و انسانیت نوازی کہ از ہمہ مشرب ہا جدا است برای سعادت در حیاتِ فردی و اجتماعی ہدفِ برترین است. طبقہ بندی نسلی در اقوامِ عالم وحدتِ انسانی را پارہ پارہ می کند و در افرادِ جامعہ درجہ بندی و فرقہ آرائی کہ بر حسب و نسب مبنی است حرام است. تمیز بلند و پست کہ در صورتِ خواجگی و لالائی نمایاں گردد زلالِ انسانیت را مغشوش و مسموم می کند. امن و آشتی و ہم آہنگی و بقای باہمی در افراد و اقوام بہ پرستاری حق و خیر اندیشی خلق منوط است.

اشاعت حاضر بہ صورت یکی از انتشاراتِ دانش گاہِ پنجابی پٹیالہ بدستِ خوانندگان می رسد. امید کہ ایں کوشش حقیر بندہ را ارباب علم بہ گوشہ چشمی بنوازند.

گلونت سنگھ

پٹیالہ
مئی ۱۹۸۸ء

سرُودِ سحر

سُرودِ سحر

ترجمہ "جپُ جی"

از متنِ پنجابی در نثرِ فارسی

ذاتِ مطلق وحید الاحد است

اِسمش حق است

کردگارِ مطلق است

از خوف و مخالفت منزّہ است

شانِ کمالش لازمانی است

نازاد است

قایم بالذات است

بہ فیض مُرشد معرفت (بہ ذاتِ حق) حاصل شود

ازلی الحق است. از آغاز بی ابتدا حق است. درحال حق است.
تا آخر بی انتہا حق باشد.

"جپُ جی

متن پنجابی"

اِک اونکار

سَتِ نامُ

کَرتا پُرکھُ

نِربھو نِروَیر

اکال مُورتِ

اجُونی

سے بھنگ

گرُپرسادِ ۔ جپُ ۔

آدِ سچ، جُگادِ سچ، ہے بھی سچ، نانک ہوسی بھی سچ ۔

بندِ اوّل

بہ شُستِ وشُوی ظاہری صفای باطن میسّر نگردد ہرچند ہزاراں ہزار بار سعی نموده شود۔
ہرچند مجاہداتِ مسلسل کرده شود بہ سکُوتِ زبانی سکُونِ قلبی نہ زاید۔
جُوعِ گرسنگاں فرو نہ شود ہرچند بارجہاں ہا دبرشکم بستہ شود۔
ہرچند زیرکی ہا ہزاراں ہزار باشد یکی ہم درسفرِ آخرت بکار نیاید۔
راست شعار چگونہ شویم؟ سدِّ باطل چگونہ شکستہ گردد؟
نانکؒ بگوید کسی کہ در اطاعتِ حُکم و رضا برفتار و کردار استوار باشد راست شعار گردد۔

پوڑی ـــــ ۱

سوچَے سوچ ن ہووئی جے سوچی لکھ وار
چُپے چپ ن ہووئی جے لائے رہا لِوْ تار
بُھکھِیا بُھکھ ن اُتری جے بنّا پُریا بھار
سہس سیانپا لکھ ہوہِ ت اِک ن چلّے نالِ
کِو سچیارا ہوئیئے کِو کوڑے تُٹّے پالِ
حُکمِ رجائی چلنا نانک لِکھیا نالِ

بندِ دوم

بہ حکم (حق) آثارِ (ہستی) پدیدار شود، حکم (حق) بگفتار نیاید۔
بہ حکم (حق) حیات آشکارا شود، بہ حکم (حق) سرفرازی میسّر گردد۔
بہ حکم (حق درجاتِ) علوی و سفلی متعیّن شود، بہ حکم (حق) رنج و راحت یافتہ شود۔
بہ حکم (حق) یکی ز بخشش بہرہ ور گردد، بہ حکم (حق) یکی پیوستہ (در تناسخ) سرگرداں ماند۔
جملہ موجودات تحتِ حکم (حق) ہستند و از احاطہ حکم (حق) ہیچ کس بیروں نیست۔
نانک بگوید اگر کسی رازِ (حکم) را بفہمد بہ انا گفتن نہ گراید۔

پوڑی —— ۲

حُکمی ہووِن آکار حُکم نہ کہیا جائی
حُکمی ہوون جی حُکم مِلے وڈیائی
حُکمی اُتم نیچ حکم لِکھ دُکھ سُکھ پائی اِہ
اِکنا حُکمی بخشیس اِک حُکمی سدا بھوائی اِہ
حُکمے اندر سبھ کو باہر حُکم نہ کوئے
نانک حُکمے جے بُجھے نہ ہوَمے کہے نہ کوئے

بندِ سوم

کسی کہ از تابِ گفتار بہرہ وراست قدرتِ (حق)، را می سراید ۔

کسی کہ نشانِ کریمی را بداند فضل (حق)، را می سراید ۔

کسی صفت وعظمتِ جمالیہ را می سراید: کسی بہ علم وتفکّر (ذاتِ حق)

را می سراید ۔

کسی می سراید کہ (حق) قالبِ عنصری را سازد ونابُود کند: کسی می

می سراید کہ او جان راستاند و باز دَہد ۔

کسی می سراید کہ (حق) وراء الوراٰ است: کسی (بذوقِ حضوری)

می سراید کہ نورِ (حق)، حاضر وظاہر است ۔

ذکر و توصیفِ حق پایاں پذیر نیست ہر چند ذاکرانِ بی شمار پیوستہ

اُورا می سرایند ۔

(خداوندگار) بخشندہ (نعمت ہای بی پایاں) دہد کہ یا بندگان در

گرفتن آں ہا خستہ و درماندہ شوند ۔

از ہزاراں ہزار سال (آفریدگاں) از (عطایای حق) وظیفہ می خورند

کردگارِ مطلق (بہ زورِ) حُکم (خود) روش (محکم) ایجاد کند، نانک بگوید

ذاتِ حق کہ بیچون است عینِ سرور است ۔

پوڑی ___ ۳

گاوَے کو تانُ ہووَے کِسے تانُ
گاوَے کو دات جانَے نیسانُ
گاوَے کو گُن وڈیائیاں چار
گاوَے کو وِدیا وِکھم وِچارُ
گاوَے کو ساج کرے تن کھیہ
گاوَے کو جی لَے پھر دیہ
گاوَے کو جاپَے دِسَے دُور
گاوَے کو ویکھے ہادرا ہدُورِ
کتھنا کتھی نہ آوَے توٹِ
کتھِ کتھِ کتھی کوٹی کوٹِ کوٹِ
دیدا دے لیندے تھکِ پاہِ
جُگا جُگنتر کھاہی کھاہِ
ہُکمی حُکم چلائے راہُ
نانک وِگسے وےپرواہُ

بندِ چهارم

خداوندگارِ حق است. اسمش حق است.

زبانِ سپاس می سراید که (ذاتِ الٰهی) لامتناهی است.

(آفریدگان حق را) می خوانند (مرادها ازو) می طلبند و کراراً می گویند.

"(ای خداوند کریم ما را نعمت ها) بده" (او ایشان را) عطیات بخشد.

چه چیز بطور نیاز تقدیم کنیم که دربارِ (جلالش) را بہ بینیم؟

از دہان چه حرف ها تنطق کنیم که آن ها را شنیده (خداوند کریم بر ما) رحمت کند؟

باید ضمنِ مراقبہ سحرگاہی بر اسم و عظمتِ حق مشغولی نموده شود.

بہ فضلِ (حق) جامہ ہستی بدست آید و بہ لطفش بابِ نجات یافتہ شود.

نانک بگوید باید دانستہ شود کہ ذاتِ حق منزّہ و مطلق است.

پوڑی ۔۔۔۔۔۔ ۴

ساچا صاحب ساچ نائے

بھاکھیا بھاؤ اپار

آکھہ منگہہ دیہہ دیہہ دات کرے داتارُ

پھیر کہ اگے رکھیئے جت دِسّے دربارُ

موہو کہ بولنُ بولیئے جتُ سُن دھرے پیارُ

امرت ویلا سچُ ناؤ وڈیائی ویچار

کرمی آوے کپڑا ندری موکھ دُوارُ

نانک ایوے جانئیے سبھُ آپے سچیار

بندِ پنجم

(حق المطلق) آفریده نه شود و (به هیچ علّتِ صنّاعی) ساخته نه شود۔

اُو بذاتِ خود (درخود) قایم است۔

هر که او را پرستد عزّ و شرف یابد۔

نانک بگوید باید آن مخزنِ صفات ستوده شود۔

باید به صدقِ ارادت حمدِ (حق) سرائیم و شنویم

تا او (ما را) از رنج رهانده به مقام سرور و سکون رساند۔

حق المطلق عین کلمه است و عین علم است و در تمامی موجودات جاری و نافذ است۔

هم او است شو و شنو و برهما و پاربتی و لکشمی و سرسوتی۔

اگر شمّهٔ ذاتِ حق را بدانم تنطق نه کنم زیرا که کمالش درحوصله کلام نه گنجد۔

ای مُرشد مرا بفهمان که فراموش نه کنم واحد المطلق را که رازقِ جمله مخلوقات است۔

پوڑی ــــ ۵

تھاپیا نہ جائے کیتا نہ ہوئے
آپے آپ نرنجن سوئے
جن سیویا تن پایا مان
نانک گاویئے گنی ندھان

گاویئے سُنیئے من رکھیئے بھاؤ
دُکھُ پر ہر سُکھُ گھر لے جائے
گُرُمکھِ نادنگ گُرُمکھِ ویدنگ
گُرُمکھِ رہیا سمائی
گُرُ ایسُر گُرُ گورکھُ برما
گُرُ پاربتی مائی
جے ہوَ جانا آکھا ناہی
کہنا کتھنُ نہ جائی
گُرا اِک دیھ بجھائی
سبھنا جیا کا اِکُ داتا سو مے وِسر نہ جائی

بندِ ششم

برمقاماتِ مقدّسہ غسل کنم اگر بدیں طریق قبولِ حق میسّر شود ۔

بدونِ رضاییت حق غسل بہ ہیچ نیرزد ۔

در تمامی کائنات کہ نگرم ہیچ کس نیست کہ بدونِ لطفِ حق چیزی یابد ۔

اگر مرید یک پند از مُرشد پذیرد فہم وادراکش روشن و تابندہ گردد ہمچنانکہ گنج از لعل و جواہر منوّر گردد ۔

ای مرشد مرا بفہماں کہ فراموش نہ کنم واحدالمطلق را کہ رازقِ جملہ مخلوقات است ۔

پوڑی ___ ٦

تیرتھِ ناداجے تِسُ بھاوا
وِنُ بھانے کہ نائے کرِی
جیتی سِرٹھ اُپائی دیکھا
وِن کرما کہ مِلئے لئی

.مت وِچ رتن جواہر مانِک
جے اِک گُر کی سِکھ سُنی
گُرا اِک دیہ بُجھائی
سبھنا جیا اِک داتا سو مَے وِسرنہ جائی

بندِ ہفتم

اگر کسی چار جگ یا ده چندازاں زیست نماید (واو) در اطراف واکنافِ عالم معروف گردد وجملگان در متابعت او روند ۔

(او) نام نیکو داشته باشد: تحسین وستایش از جمله اہلِ جہاں یابد ۔

(بایں ہمہ) اگر او منظورِ حق نہ گردد ہیچ کس بحالش نہ پردازد ۔

(آں کس) در کرمانِ (بی شمار) فقط یک کرم حقیر باشد و مورد نفرین و لعنت گردد ۔

نانک بگوید (حق المطلق بندہ) بی صفت را وصف وارجمندی بخشد صفت دار راہم عزّو شرف بخشد ۔

(در فیاضی و قدر بخشی) ذاتِ حق راہیچ عدیل نباشد کہ ناقصاں را بزیورِ کمال آراید ۔

پوڑی ۔۔۔۔ ۷

جے جُگ چارے آرجا
ہور دسُونی ہوئے
نوا کھنڈ وِچ جانیئے
نالِ چلے سبھُ کوئے
چنگا ناؤ رکھائیکے
جسُ کیرت جگ لیۓ
جے تِسُ ندر نہ آوئی
ت وات نہ پُچھے کے
کیٹا اندرِ کیٹ کر
دوسی دوسُ دھرے
نانک نِرگُنُ گُنُ کرے
گُن ونتیا گُنُ دے
تیہا کوئے نہ سُجھئی
جِ تِسُ گُنُ کوئے کرے

بندِ ہشتم

ہر کہ اسم حق را شنود مانند سالکان و عارفان و عابدان بر مقام سعادت صعود کند ۔

ہر کہ اسم حق را شنود بر اسرارِ دقیق از سمک تا سماک مطلع گردد ۔

بہ فیض سمعِ حق تحت و فوقِ طبقات ارض و سما برقرار است ۔

او کہ اسم حق را شنود از گردشِ زاد و مرگ خلاصی یابد ۔

نانک بگوید عابدان پیوستہ در سکون و سرور باشند ۔

از سمعِ حق رنج و الم نابود گردد ۔

پَوڑی — ۸

سُنِیٔے سِدھ پِیر سُر ناتھ
سُنِیٔے دھرتِ دُھوَلُ آکاس
سُنِیٔے دِیپ لوٴءِ پاتال
سُنِیٔے پوہِ نہ سکے کال
نانک بھگتا سَدا وِگاسُ
سُنِیٔے دُوکھ پاپ کا ناسُ

بندِ نہم

بہ فیضِ سمعِ حق شو و برہما و اندر شرف یافتند ۔
از محویّت بہ سمعِ حق شخصِ ناسزا ہم بہ اوصافِ ستودہ مزیّن گردد ۔
او کہ بہ سمعِ حق محویت ورزد، از حکمت و دانش پُر اسرار بہرہ اندوزد ۔
ہر کہ بہ سمعِ حق محویت ورزد بر جمیع علوم عقلی و نقلی قادر گردد ۔
نانک بگوید عابدان پیوستہ در سکون و سرور باشند ۔
از سمعِ حق رنج و الم نابُود گردد ۔

پوڑی ـــــ ۹

سُنِئیٔ اِیسر برما اِندُ
سُنِئیٔ مُکھِ صالاحن مندُ
سُنِئیٔ جوگ جُگتِ تن بھید
سُنِئیٔ ساسٹ سِمرت وید
نانک بھگتا سدا وِگاسُ
سُنِئیٔ دُوکھ پاپ کا ناسُ

بندِ دہم

از محویت بہ سمعِ حق راستی و صبر و معرفت میسّر گردد۔
او کہ بہ سمعِ حق محویت ورزد ثوابِ غسل بر ہمہ مقاماتِ مقدسہ را یابد
ہر کہ اسمِ حق را شنود و خواند عزّ و شرف یابد۔
ہر کہ اسمِ حق را شنود در تصوّرِ ذات محو گردد۔
نانکؔ بگوید عارفاں پیوستہ در سکون و سرور باشند۔
از سمعِ حق رنج و الم نابُود گردد۔

پوڑی ——— ۱۰

سُنیٔے ست سنتوکھُ گیانُ
سُنیٔے اَٹھ سٹھ کا اِسنانُ
سُنیٔے پڑھ پڑھ پاوہِ مانُ
سُنیٔے لاگے سہج دھیانُ
نانک بھگتا سدا وِگاسُ
سُنیٔے دُوکھ پاپ کا ناسُ

بندِ یازدہم

اوکہ بہ سمع حق محویت ورزد از دقایق اسرار آگاہ گردد ۔
اوکہ بہ سمعِ حق محویت ورزد مانند شیخ و پیر و پادشاہ محترم گردد ۔
عاصی کور باطن اگر اسم حق را شنود بہ راہِ راست گراید ۔
اوکہ بہ سمعِ حق محوّیت ورزد بحرِ بی پایانِ حقایق را شناور گردد ۔
نانکؔ بگوید عارفاں پیوستہ در سکُون و سُرور باشند ۔
از سمعِ حق رنج والم نابُود گردد ۔

پوڑی — ۱۱

سُنِیَٔے سراگُنا کے گاہ
سُنِیَٔے سیخ پیِر پاتِ ساہ
سُنِیَٔے اندھے یادہِ راہُ
سُنِیَٔے ہاتھ ہووے اسگاہُ
نانکَ بھگتا سَدا وِگاسُ
سُنِیَٔے دُوکھ پاپ کا ناسُ

بندِ دوازدہم

طاعتِ حق اہمیتی دارد کہ شرح نتواں کرد ۔

اگر کسی سعی بیان نماید بالآخر برجسارتِ ناروا نادم وشرمسار گردد ۔

بوسیلہ کاغذ وقلم دقایق طاعت گزاری را مکملاً نتواں نوشت ۔

بہ اندیشہ وتفکّر اسرارش نتواں یافت ۔

اسم حق متعال است ومنزّہ : ایں رمز لطیف کسی داند کہ در طاعت استقرار یافتہ توجہ برذاتِ بیچوں متمرکز کند ۔

پوڑی ــــ ۱۲

مَنّے کی گت کہی نہ جائے
جیکو کہے پچھے پچھتائے
کاگدِ قلم نہ لِکھن ہار
مَنّے کا بہہ کرن ویچار
ایسا نام نرنجن ہوئے
جے کو من جانے مِن کوئے

بندِ سیزدہم

از طاعتِ حق شعور و فہم و عقل روشن شود۔
کسی کہ طاعتِ حق گزیند راز ہستی بر اُو آشکارا شود۔
رہ سپارِ طاعتِ حق از ضربت ہای نشارِ آخرت مامُون ماند،
و از تعذیب ملک الموت خلاصی یابد۔
اسم حق متعال است و منزّہ : این رمز لطیف کسی داند کہ در
طاعت استقرار یافتہ توجہ بر ذاتِ بیچون متمرکز کند۔

پوڑی ـــــ ۱۳

مَنّے سُرت ہووے مِن بُدھ
مَنّے سگل بھَون کی سُدھ
مَنّے مُہ چوٹا نہ کھائے
مَنّے جم کے ساتھ نہ جائے
ایسا نام نرنجن ہوئے
جے کو مَن جانے مَن کوئے

بتارہ چہاردہم

در رهِ طاعتِ حق هیچ سدّ حائل نه گردد .

او که رهِ طاعت حق گزیند عزّ و وقارش نمایان گردد .

در زنده طاعت بر جاده های نا راست گم نه شود .

از طاعت شعاری صدقِ ایمان استحکام پذیرد .

اسمِ حق متعال است و منزّه : این رمز لطیف کسی داند که در طاعت استقرار یافته توجه بر ذاتِ بیچون متمرکز کند .

پوڑی — ۱۴

مَنّے مارگِ ٹھاکِ نہ پائے
مَنّے پت سیوٗ پرگٹ جائے
مَنّے مگُ نہ چلّے پنتھ
مَنّے دھرم سیتی سنبندھ
اَیسا نام نرنجن ہوئے
جے کومنّ جانے منّ کوئے

بندِ پانزدہم

او کہ طاعتِ حق ورزد باب نجات یابد ۔
او کہ طاعتِ حق ورزد خویشاوندانش رستگار شوند ۔
طاعت گذارِ حق نہ تنہا خود از بحرِ ہستی رہد بلکہ دیگران را ہم از تلاطم امواجش رہاند ۔
ورزندہ طاعت (از شدّت فقر و احتیاج) بہ گدیہ گری، در بدر رسوا نہ گردد ۔
اسم حق متعال است و منزّہ : ایں رمز لطیف کسی داند کہ در طاعت استقرار یافتہ توجہ بر ذاتِ بیچوں متمر کز کند ۔

پوڑی ــــ ۱۵

مَنّے پاوہِ موکھُ دُوآرُ
مَنّے پرِوارے سادھارُ
مَنّے ترے تارے گرسِکھُ
مَنّے نانکؔ بھوہِ نہ بِھکھُ
ایسا نام نرنجنُ ہوئے
جیکو مَن جانے مَنِ کوئے

بندِ شانزدہم

برگزیدگانِ حق آناں می باشند کہ بنا بر صدق و اخلاص بہ نزدش مقبول ہستند۔
ایشاں در عالم و عالمیاں گرامی ہستند۔
برگزیدگانِ حق بدرگاہش اعزاز و اکرام یابند۔
برگزیدگانِ حق بہ فال و فر (شاہی) آراستہ گردند۔
ایشاں پیوستہ بہ ذکرِ حق مستغرق باشند و از محویت تام باطن ایشاں منوّر گردد۔

اگر کسی اندیشد و اگر کسی بگوید کردہ ہای کردگار را شمار نتواں کرد۔
گاوِ نر مظہرِ آئین راستین است کہ از شفقت و قناعت کمال پذیرد۔
ہر کہ ایں سِرّ (خفی) را بفہمد از معرفت حق مستینر گردد۔
چہ مقدار بار بر پشتِ گاو نر است ؟
ماسوای ارض دیگر ارض ہا است۔
زیر بار آں ہا کدامین طاقت است (کہ آنہا را برقرار دارد)
مخلوقات بوقلموں می باشند کہ الوان و اسمای گوناگوں دارند۔
جُملہ دانایاں بہ کلکِ رواں در ترقیم ایں تنوّع کوشیدہ اند۔
امّا تفصیل مراتبِ تکوین را (کما حقہٗ) نتواں نگاشت۔
کیست کہ قدرتِ حق را حُسن و جمالش را و کمیت فضلش را بداند ؟
از یک حرف وسعتِ کون و مکان اشتقاق یافت و ہزاراں ہزار دریای (کثرت) براہ افتاد۔
بہ نیروی عقل ذاتِ حق را چنانکہ ہست درک نتواں کرد۔
(ایں جانِ حقیر نیز ندکر) کہ یک بار حضورِ حق نثار کردہ شود۔
ہر کار کہ حق بہ پسند د کار نیکو است۔
ذاتِ بیچون دایم و قایم است۔

پوڑی ۔ ۱۶

پنچُ پروانُ پنچُ پردھانُ
پنچے پاوہِ دَرگہہِ مانُ
پنچے سوہِ درِ راجانُ
پنچا کا گُرُ ایک دِھیانُ
جے کو کہے کرے وِیچارُ
کرتے کے کرنےَ ناہی سُمارُ
دَھولُ دُھرمُ دَئیا کا پُوت
سنتوکھُ تھاپ رکھیا جِن سُوت
جے کو بُجھے ہووَے سچیارُ
دھولے اُپرِ کیتا بھارُ

دَھرتی ہور پَرے ہورُ ہور
تِس تے بھارُ تلَے کَونُ جور
جِیَہ جات رنگا کے ناوَ
سَبھنا لِکھیا وُڑی کلام
ایہہ لیکھا لِکھ جانے کوئے
لیکھا لِکھیا کیتا ہوئے
کیتا تان سوآلِہہُ رُوپ
کیتی دَاتِ جانے کونُ کُوت
کِیتا پساوَ ایکو کوآوَ
تِس تے ہوئے لِکھ دریاوَ
قدرتِ کون کہا وِیچار
واریا نہ جاوا ایک وار
جو تُدھُ بھاوے سائی بھلی کار
تُو سَدا سلامت نِرنکار

بندِ ہفدہم

بی شمار اند (افراد کہ) بہ صدقِ ارادت بہ وردِ حق مشغولی نمایند۔
بی شمار اند (افراد کہ) پرستش ہا و ریاضت ہا نمایند۔
بی شمار اند (افراد کہ) کُتبِ مقدّسہ را تلاوت کُنند۔
بی شمار اند (افراد کہ) دِل از دنیای (دنی) برکندہ در مجاہداتِ محو مانند۔
بی شمار اند (افراد کہ) از رُوی معرفت در صفاتِ حق تفکّر نمایند۔
بی شمار اند حق پرستانِ (صفاکیش) و کریمانِ (کشادہ دست)۔
بی شمار اند دلیرانِ رزم جو کہ ضربت تیغ فولادی بر پیشانی خورند۔
بی شمار اند مرتاضان سکوت کوش کہ تصوّر بر ذاتِ حق متمرکز کنند۔
بہ نیروی عقل ذات حق را چنانکہ ہست درک نتواں کرد۔
(این جانِ حقیر تبرزدکہ) ایک بار حضور حق نثار کردہ شود۔
ہر کار کہ حق بہ پسند د کار نیکو است۔
ذاتِ بیچوں دایم و قایم است۔

پَوڑی — ۱۷

اسنکھ جپ اسنکھ بھاؤ
اسنکھ پُوجا اسنکھ تپ تاؤ
اسنکھ گرنتھ مُکھہِ وید پاٹھ
اسنکھ جوگ مِن رہہ اُداس
اسنکھ بھگت گُن گیان وِیچار
اسنکھ ستی اسنکھ داتار
اسنکھ سُور مُہ بھکھ سار
اسنکھ مونِ لِو لائے تار
قُدرتِ کون کہا وِیچار
وارِیا نہ جاوا ایک وار
جو تُدھُ بھاوَے سائی بھلی کار
تُو سدا سلامت نِرنکار

بندِ ہژدہم

بی شمار اند احمقانِ کور وکر ۔
بی شمار اند سارقانِ حرام خور ۔
بی شمار اند حاکمانِ زورمند ۔
بی شمار اند قاتلانِ سنگ دل ۔
بی شمار اند عاصیان کہ ارتکابِ جنایت ہا کنند ۔
بی شمار اند کاذبانِ ہرزہ گرد ۔
بی شمار اند سلفگانِ زشت خو ۔
بی شمار اند بدگویانِ (بہتان تراش) کہ بارِ (گناہ) بر سر برند ۔
نانک بہ عجز و نیاز گوید چند غور و تامّل کنم
(اعتراف کنم این جانِ حقیر نیز زدکہ) یک بار حضور حق نثار کردہ شود ۔
ہر کار کہ حق بر پسند د کار نیکو است ۔
ذات بیچون دایم و قایم است ۔

پوڑی ۱۸

اسنکھ مُورکھ اندھ گھور
اسنکھ چور حرام کھور
اسنکھ امرکر جاہِ جور
اسنکھ گل وڈھ ہتیا کماہِ
اسنکھ پاپی پاپ کر جاہ
اسنکھ کوُڑیار کوُڑے پھراہِ
اسنکھ ملیچھ مُل بھکھ کھاہِ
اسنکھ نِندک سِر کرہِ بھارُ
نانک نیچ کہے وِیچارُ
وارِیا نہ جاوا ایک وارُ
جو تُدھ بھاوے سائی بھلی کار
تو سدا سلامت نِرنکار

بندِ نوزدهم

بی شمار است اسمای حق، بی شمار است عوالم (کہ حق آفریدہ است)
بی شمار است عوالم ماورائی کہ وصول بہ آں ہا ناممکن است۔
ہرکہ بر بی شمار گفتن اصرار ورزد راہِ خطا پوید (زیرا کہ ایں چنیں اِدّعا بہ شیوہ
تسلیم و نیاز منافی است)
اسم حق بہ حروف ترکیب یافتہ، حمد حق بہ حروف سرودہ شود۔
سرودِ معرفتِ حق بر حروف مبنی است و صفاتش بہ حروف ترقیم پذیرد۔
تحریر و تقریر از حروف صُورت گیرد۔
بر لوحِ پیشانی (نقش) وصل بہ حروف ثبت شُدہ۔
او کہ ایں ہمہ نوشتہ است از ارقام حروف مستغنی است۔
ہرچہ حق فرماید بندگاں یابند۔
تمامی آفرینش مظہرِ اسم حق است۔
ہیچ جای از (نُورِ) اسم (حق) خالی نیست۔
بہ نیروی عقل ذاتِ حق را چنانکہ ہست درک نتواں کرد۔
(ایں جانِ حقیر نیرزد کہ) یک بار حضور حق نثار کردہ شود۔
ہر کار کہ حق بہ پسند د کار نیکو است۔
ذاتِ بیچوں دایم و قایم است۔

پوڑی ۔۔ ۱۹

اسنکھ ناو اسنکھ تھاو
اگم اگم اسنکھ لوء
اسنکھ کہہ سِر بھارُ ہوئے
اکھری نامُ اکھری صالاح
اکھری گیانُ گیت گنُ گاہ
اکھری لکھنُ بولنُ بانِ
اکھرا سِر سنجوگ وکھانِ
جِنِ ایہِ لِکھے تِس سِر ناہِ
جِوُ فُرمائے
تِوُ تِوُ پاہِ
جیتا کیتا تیتا ناؤ
وِنُ ناوَے ناہی کو تھاؤ
قُدرتِ کوَن کہا وِیچارُ
واریا نہ جاوا ایک وارُ
جو تُدھُ بھاوَے سائی بھلی کار
تُوُ سدا سَلامتِ نِرنکار

بندِ بیستم

دست و پا و جسم چوں بخاک آلوده گردد

اگر آں ہا را بہ آب شوی پاک و صاف گردد۔

جامہ غلیظ و چرکیں را بہ صابون تواں شست۔

قلب چوں از لوثِ عصیاں مکدّر شود بہ وردِ اسم حق تطہیر یابد۔

گناه و ثواب انحصار بر گفتار ندارد۔

بشر (در عمر خود) کارہا کند و (برای حساب در عالم آخرت ہمگی اعمال را) با خود برد۔

ہر آنچہ بشر خود کارد او خود بخورد۔

نانک بگوید (بشر بہ حکم حق) بہ دنیا آید و (بہ عالم عقبیٰ) رود۔

پَوڑی ۔۔۔۔۔ ۲۰

بھرِیےَ ہتھُ پَیرُ تنُ دیہہ

پانی دھوتےَ اُترسُ کھیہہ

مُوت پلیتی کپڑُ ہوئے

دے صابُونُ لیئیےَ اوہُ دھوئے

بھرِیےَ متِ پاپا کےَ سنگِ

اوہُ دھوپےَ ناوےَ کےَ رنگِ

پُنّی پاپی آکھنُ ناہِ

کرِ کرِ کرنا لِکھ لےَ جاہُ

آپے بیج آپے ہی کھاہُ

نانک حُکمی آوہُ جاہُ

بندِ بیست و یکم

بربنای زیارت و ریاضت و رحم ورزی و خیرات اگر کسی اجری یابد آں مثلِ دانہ کنجد اندک و بی مقدار باشد۔

داجرِ عظیم) کسی یابد کہ بہ صدقِ ارادت اسم حق را شنود و طاعت حق ورزد و تصفیہ باطن کند (کہ عبادت از غسل معنوی است)

ای خدا جملہ صفاتِ حسنہ بتو قایم است و من (کہ ذرّہ بی مقدار ہستم) ہیچ وصف ندارم۔ بدونِ اوصافِ حسنہ عبادت حقیقی نباشد۔

سزاوارِ پرستش است حق یگانہ کہ خیرِ مطلق است و حسنِ مطلق و سرورِ محض۔

کدایں ہنگام و وقت وکدایں تاریخ و روز وکدایں فصل و ماہ بود کہ عالم دکثرت) نقش بست۔

از مندرجات کتب مقدّسہ برہمنان دریں باب چیزی ندانند۔

راجع بہ وقت آغازِ آفرینش قاضیاں در قرآن ہیچ نیابند۔

از تاریخ و روز و فصل و ماہ جوگی ہیچ خبر ندارد۔

کردگارِ مطلق کہ ایں کائناتِ را آفریدہ است خود ایں راز را داند۔

چگونہ بدانم کہ ذاتِ حق را چساں بگویم و او را چساں ستایم و عظمتش را چگونہ شرح دہم۔

نانک بگوید ہمگاں در بیانِ حق کوشیدہ اند و ہر یک خود را از دیگری زیرک تر پندارد۔

خداوندگار متعال کہ عظمتِ بی قیاس دارد یگانہ کردگار مطلق است کہ ایں ہمہ را آفریدہ است۔

نانک بگوید شخصیکہ خود را دانندہ وکنندہ پندارد در عالم آخرت ہیچ سعادت نیابد۔

پوڑی ـــــ ۲۱

تیرتھُ تپ دئیا دتُ دانُ
جے کو پاوے تِل کا مانُ
سُنیا منّیا من کیتا بھاؤ
انترگتِ تیرتھ مل ناؤ
سبھ گُن تیرے مے ناہی کوئے
وِنُ گُنُ کیتے بھگتِ نہ ہوئے
سو استِ آتھ بانی برماؤ
ستِ سُہانُ سدا مَن چاؤ
کوُن سُ ویلا وخت کوُنُ کوُنُ تھِتِ کون وارُ
کوُن سُ رُتی ماہُ کوُنُ جِت ہوا آکارُ
ویل نہ پائیا پنڈت جِ ہووے لیکھ پُرانُ
وکھتُ نہ پائیو قادیا جِ لکھن لیکھُ قرآنُ
تھِتِ وارُ نہ جوگی جانے رُتِ ماہ نہ کوئی
جاکرتا سرٹھی کو ساجے آپے جانے سوئی
کِوکر آکھا کِو صالاحی کِیوں ورنی کِو جانا
نانک آکھن سبھ آکھے اِک دُو اِکُ سیانا
وڈا صاحِب وڈی نائی کیتا جا کا ہووے
نانک جے کو آپو جانے آگے گیا نہ سوہے

بندِ بیست و دوم

علاوه بر زمین و آسمان صد هزار طبقات ارضی و فلکی هست۔

کتب مقدّسہ گوید کہ سعی و کوشش از طلب فرو ماند اما حدِّ لا متناہی را نہ یافت۔

صحایف مذہبی گوید کہ اصل ہژدہ ہزار عالم فقط یک ذاتِ بیچون است۔

حیاتِ نویسندگان بہ پایاں رسد اِلّا شرحِ حق را ہیچ پایاں نیست۔

نانک بگوید حق بیچون بزرگ و برتر است و ذاتِ خود را او خود بداند۔

پوڑی ـــــ ۲۲

پاتالا   پاتال   لکھہ

آگاسا   آگاس

اوڑک اوڑک بھال تھکے وید کہن اک وات

سہس اٹھارہ کہن کتیبا اصلُوا اِک دھات

لیکھا ہوئے نہ لِکھّیئے لیکھے ہوئے وِناس

نانک وڈّا آکھیئے آپے جانے آپ

بندِ بیست و سوم

(بساکس) حمدِ حق می سرایند امّا از اِدراکش قاصراند ۔
رودہا و جوئبارہا کہ در بحر روند ہیچ آگاہی از بطونِ اعماق نہ دارند ۔
سلطانِ بحر و برکہ مانند کوہ انبارہای بلند از اموالِ فراواں دارد با موری
ہمسنگ نہ باشد کہ دِل بہ یادِ حق محو دارد ۔

پوڑی ۲۳

صالاحی صالاح ایتی سُرت ن پائیا
ندیا آتے واہ پوٚوِ سُمندِن جانی اِہ
سُمند ساہِ سلطان گرِہا سیتی مال دھنُ
کیڑی تُل نہ ہووَنی جے تِسُ مُتوٚ نہ وَلیرِہ

بندِ بیست و چهارم

صفاتِ حق و حمدِ حق لاانتها است
قدرتِ حق و رحمت حق لاانتها است
سمعِ حق و بصرِ حق لاانتها است
مشیّتِ حق و اسرارِ حق لاانتها است
لاانتها است آثارِ کون و مکاں کہ حق افریدہ است۔
حدود و ثغورِ آں ہا لاانتها است۔
بی شمار اند (افراد کہ) انتہای لاانتہا را مضطربانہ می جویند۔
با وجود سعی بی پایاں نہایت بی نہایت را ہیچ کس نہ داند۔
آگاہی بہ نہایت حق حدِّ بشر نباشد۔
از ہر چہ در ستایش حق تواں سرود شانِ جلالش بالاتر است۔
بزرگ و برتر است خداوندگارِ مطلق و مقامش (ہم) بلند و ارفع است۔
اسمش بلند ترین است۔
کیست کہ این چنیں بلند باشد تا آں ذات متعال را بداند۔
عظمتِ خود را او خود بہ داند۔
نانک بگوید بہ لطفِ حق برکت ہا یافتہ شود۔

پوڑی ــــ ۲۴

اَنتُ نہ صفتی کہن نہ انتُ
اَنتُ نہ کرنے دین نہ انتُ
اَنتُ نہ دیکھنِ سُنن نہ انتُ
اَنتُ نہ جاپے کیا منِ منت
اَنتُ نہ جاپے کِیتا آکار
اَنتُ نہ جاپے پارا وار
اَنتُ کارن کیتے بِل لاہِ
تاکے اَنتُ نہ پائے جاہِ
ایہُ اَنتُ نہ جانے کوئے
بُہتا کہیئے بُہتا ہوئے
وڈّا صاحبُ اُوچا تھاؤ
اُوچے اُپرّ اُوچا ناؤ
ایوڈ اُوچا ہووَے کوئے
تِسُ اُوچے کو جانے سوئے
جے وڈ آپ جانے آپ آپ
نانک نِدری کرمی داتِ

بندِ بیست و پنجم

لطفِ حق عظیم است کہ رقم نتواں کرد ۔
اُو کریم مطلق است کہ منزّہ از طمع است ۔
بسا دلیرانِ جری از و نعمت ہا طلبند ۔
برون از قیاس و شمار اند سایلان کہ دست طلب بدرگاہش دراز کنند ۔
بساکس ہستند کہ در فسق و فجور فرو رفتہ خود را شکنند ۔
بساکس ہستند کہ نعمت ہا از دیابند و منکر باشند ۔
بسیاری ناداں ہستند کہ پیوستہ از لطف حق بہرہ گیرند ۔
بساکس ہستند کہ در رنج و الم گرفتار مانند ۔
این ہمہ بلا ہا عطا ہای (حق) است ۔
بند و نجات از مشیّتِ حق است ۔
ہیچ کس مجال دُم زدن ندارد ۔
اگر کسی از یاوگی کوشد کہ اسرارِ حق را ہویدا کند چندیں ضربت ہا بردہن خورد کہِ فقط او داند ۔
خداوندگار دانای کل است کہِ او خود (بدونِ طلب نعمت ہا) دہد ۔
کم کساں ہستند کہِ (برای الطاف و اکرام حق) شکر و سپاس کنند ۔
اگر کسی را (حق) بہ توفیق حمد و ثنا نوازد، نانک بگوید آں (فرخندہ بخت) شاہ شاہان است ۔

پوڑی — ۲۵

سُہتا کرم لکھیا نہ جائے
وڈّا داتا تِلُ نہ تمائے
کیتے منگھ جودھ اپارُ
کیتیا گنت نہی ویچارُ
کیتے کھپ
تُٹھُ ویکارُ
کیتے لَے لَے مُکرُّ پاہِ
کیتے مُورکھ کھاہی کھاہِ
کیتیا دُوکھ بھُوکھ سد مار
ایہِ بِھ دات تیری داتار
بند خلاصی بھانے ہوئے
ہورُ آکھ نہ سکّے کوئے
جے کو کھائک آکھن پائے
اوہُو جانے جیتیا مُہِ کھائے
آپے جانے آپے دیئے
آکھِ سِ بھ کیئی کیئے
جسِ نو بخشے صِفتِ صالاح
نانک پات ساہی پات ساہُ

بندِ بیست و ششم

وصفهایش بی بہا است، کارہایش بی بہا است۔
عاملانش بی بہا اند، گنجش بی بہا است۔
بی بہا اند (صالحان که حضور حق) بیایند و نعمت ہای بی بہا برند۔
بی بہا است صدقِ ارادت وبی بہا است محویت کامل۔
عدلش بی بہا است، ودیوانش بی بہا است۔
میزانش بی بہا است، معیارش بی بہا است۔
فضلکش بی بہا است۔ نشانش بی بہا است۔
کرمہایش بی بہا است۔ امرش بی بہا است۔
ذاتِ حق بی بہا است بحدّیکه شرح نتواں کرد۔
آنانکه به تشریحِ حق کوشنده اند محوِ حیرت گشته اند۔
در کتب مقدّسه بیانِ عظمتِ حق مرقوم است۔
در مواعظ و تفاسیر هم (شانِ کمالش) ستوده شود۔
برہما توصیفِ حق گوید، اندر توصیفِ حق گوید۔
گوپیاں توصیفِ حق گویند، گوبند توصیف حق گوید۔
ایسر توصیفِ حق گوید، سدّھاں توصیف حق گوید۔
جُملهٔ عارفاں (که آناں را حق آفریده است) توصیفِ حق گویند۔
جنّان و ملایک توصیف حق گویند۔
صالحان و عابدان و سالکان توصیف حق کُنند۔
بساکس در توصیفِ حق سرشاد ہستند۔
علاوہ بر عوالم که ہست اگر حق المطلق ہمیں قدر دیگر عوالم آفریند و جملگاں سعی بیان
نمایند شمّهٔ از عظمتِ حق نه گفته باشند۔
(قدر و جلالِ حق جاودانی و لایزال است) او حسب خواست عظیم و بلند گردد۔
نانکؔ بگوید حق المطلق خود را خود بداند۔
اگر شخصِ ہرزه گولافد و ادّعای بیان حق کند او سرخیل احمقاں نامیده شود۔

پوڑی ـــــ ۲۶

اَمُل گُنُ اَمُل واپار
اَمُل واپاریئے اَمُل بھنڈار
اَمُل آوہِ اَمُل لےَ جاہِ
اَمُل بھاۓ اَمُلا سماہِ
اَمُل دھرمُ اَمُل دِیبانُ
اَمُل تُلُ اَمُل پروانُ
اَمُل بخسیس اَمُل نِیسانُ
اَمُل کرمُ اَمُل فرمانُ
اَمُلو اَمُل آکھیا نہ جائے
آکھِ آکھِ رہے لِولاۓ
آکھیہِ وید پاٹھ پُرانُ
آکھیہِ پڑھے کرہِ وکھیانُ
آکھیہِ برمے آکھیہِ اِند
آکھیہِ گوپی تے گووند
آکھیہِ ایسر آکھیہِ سِدھ
آکھیہِ کیتے کیتے بُدھ
آکھیہِ دانو آکھیہِ دیو
آکھیہِ سُر نَر مُنِ جَن سیو
کیتے آکھیہِ آکھن پاہِ
کیتے کہہِ کہہِ اُٹھِ اُٹھ جاہِ
ایتے کیتے ہورِ کریہہِ
تا آکھِ نہ سکّھیہِ کیئیّ کیئیّ
جے وَڈُ بھاوَے تے وَڈ ہوۓ
نانک جانے ساچا سوۓ
جے کو آکھے بولُ وِگاڑُ
تا لکیئیے سِر گاوارا گاوارُ

بندِ بیت و هفتم

چه (فرخنده) دری و چه (مبارک) منزلی که از انجا حق المطلق تمامی کائنات را نگهداری کند۔

(در حضورش) نوازندگان سازهای بی شمار نوازند۔

بسیاری از مغنّیان سرودها و آهنگ ها و نغمه ها سرایند۔

باد و آب و نار حمدِ حق سراید و شاهان دادگر بدرگاهش حمد می سرایند۔

حمدِ حق می سرایند منکر و نکیر که نامه اعمال برای روزِ حساب می نویسند۔

حمدِ حق می سرایند ایشر و برهما و دیوی که از فیض حضوری آراسته شده اند۔

در حلقه ملایک بر تخت نشسته اندر حمدِ حق می سراید۔

درویشانِ نیازکیش و عارفاں که به استغراق کامل محو اند حمدِ حق می سرایند۔

صادقان و راستان و صالحان و دلیران جری حمدِ حق می سرایند۔

عالمان و عارفاں که هزاراں هزار سال تلاوتِ کتبِ مقدّسه کرده اند، حمدِ حق می سرایند۔

حسینانِ دلفریب که در عالم بالا و عالم ارضی و عالم زیرین مقیم اند حمدِ حق می سرایند۔

جواهرِ بیش قیمت که حق آفریده است و تمامی مقاماتِ متبرکه (بزبان حال) حمدِ حق می سراید۔

جنگاورانِ قوی و چهار معدن حمدِ حق می سرایند۔

طبقات و اقالیم و خطه های هستی که بحکم حق برقرار اند حمدِ حق می سرایند۔

فقط آناں که شرفِ قبولیت یافته اند حمدِ حق می سرایند۔

ایشاں عابدانِ مخلص هستند که بذوقِ عبودیت سرشار اند۔

بسیاری از حمد سرایان مزید هم هستند که همگاں را به فکر و قیاس نتواں آورد۔

اوست خداوندگار (یکتا) که پاینده و حق است، نامش حق است۔

اوست وجودِ محض که باقی و جاوید است، او که کائنات را آفریده است نازادُ قدیم و ابدی است۔

اوست کردگار که موجودات را به الوانِ مختلفه و انواعِ متفرقه و اجناسِ متنوعه آفریده است۔

حق مخلوقات را آفریده به لطف و کرم آنها را نگهدارد که شایانِ شانِ جلالش است۔

هرچه او پسند و بکند۔ بر او حکم نتواں کرد۔

اوست پادشاهِ (مطلق)، که شاهِ شاهان است۔ نانک یگوید سرسپردگی به رضایش واجب و لازم است۔

پوڑی — ۲۷

سوورُ کیہا سو گھرُ کیہا جِتُ بہہ سرب سمالے
واجے ناد انیک اسنکھا کیتے واون ہارے
کیتے راگ پری سیوں کہی اَنِ کیتے گاونہارے
گاوہِ تہہ نو پَوَن پانی بیسنتر گاوے راجا دھرم دوارے
گاوہِ چِت گُپت لِکھِ جانہِ لِکھ لِکھ دھرم وِچارے
گاوہِ ایسر برہما دیوی سوہن سدا سوارے
گاوہِ اِند اِندراسن بیٹھے دیوتیا در نالے
گاوہِ سِدھ سمادھی اندر گاوِن سادھ وچارے
گاوِن جتی ستی سنتوکھی گاوہِ ویر کرارے
گاوہِ پنڈتِ پڑھن رکھیسر جُگُ جُگُ ویدا نالے
گاوہِ موہنیا منُ موہن سُرگا مچھ پیالے
گاوہِ رتن اُپائے تیرے اٹھ سٹھ تیرتھ نالے
گاوہِ جودھ مہابل سُورا گاوہِ کھانی چارے
گاوہِ کھنڈ منڈل ورر بھنڈا کرِ کرِ رکھے دھارے
سیئی تُدھُ نو گاوہِ جو تُدھُ بھاون رتے تیرے بھگت رسالے
ہور کیتے گاوِن سے میں چتِ نہ آوِن نانک کیا وِچارے
سوئی سوئی سدا سچ صاحبُ ساچا ساچی نائی
ہے بھی ہوسی جائے نہ جاسی رچنا جِن رچائی
رنگی رنگی بھاتی کرِ کرِ جنسی مائیا جِن اُپائی
کرِ کرِ دیکھے کیتا آپنا جِو تِس دی وڈیائی
جو تِس بھاوے سوئی کرسی حُکم نہ کرنا جائی
سو پاتِ ساہُ ساہا پاتِ صاحبُ نانک رہن رجائی

بندِ بیست و ہشتم

قناعت را گوشواره و دوام مراقبت را کشکول و تمرکزِ تصوّر را خاکستر بساز۔

یاد مرگ را دلق و صفای تن را دستورِ طریق و صدقِ (ایمان) را
عصا بساز۔

تمامی نوع بشر را فرقهٔ خود بساز۔

(نفسِ خود را مغلوب کن زیرا) هر که بر نفسِ خود چیره گردد بر همه عالم
ظفر یابد۔

(بدرگاهِ حق) تسلیم و نیاز۔

(حق المطلق) ازلی (الظهور) و منزّه و ابدی است که از آغاز بی ابتدا
در شانِ کمال بدونِ تغیّر قایم است۔

پوڑی ــــــ ۲۸

مُندا سنتوکھُ سرمُ پتُ جھولی
دھیان کی کرہِ بِبھُوت
کھِنتھا کالُ کُواری کائیا
جُگت ڈنڈا پرتیتِ
آئی پنتھی سگل جماتی
مَنِ جیتے جگُ جِیتُ
آدیسُ تِسے آدیسُ
آدِ انیل انادِ اناہتِ جُگُ جُگُ ایکو ویسُ

بندِ بیست و نهم

معرفت را سامانِ خورش و عطوفت را کارپردازِ تقسیم کاربساز ۔

صورتِ سرمدی درپردہ ہردِل مرتعش است ۔

خداوندگارمختارِمطلق است و تمامی موجودات (بہ حکمش) منقاد ہستند ۔

در کشف و کرامات ہیچ سعادت نیست ۔

بر (سرورِ) وصل و (بر دردِ) فراق فقط خداوندگارِ یکتا قادر است ۔

ہرآنچہ مقدّر است البتہ بہرکس رسد ۔

(بدرگاہِ حق) تسلیم و نیاز ۔

(حق المطلق) ازلی (الظہور) و منزّہ و ابدی است کہ از آغازِ بی ابتدا و رشانِ
کمال بدونِ تغیّر قایم است ۔

پوڑی ــــــ ۲۹

بُھگتِ گیانُ دیا بھنڈارنِ
گھٹِ گھٹِ واجہِ ناد
آپ ناتھُ ناتھی سبھ جا کی
رِدھِ سِدھِ اورا ساد
سنجوگُ وِجوگُ دوءِ کار چلاوہِ
لیکھے آوہِ بھاگ
آدیسُ تِسَے آدیسُ
آدِ انیلُ انادِ اناہتُ جُگُ جُگُ ایکو ویسُ

بندِ سی ام

خداوندگار بہ قدرتِ خود سہ مرید آفرید ۔
یکی از آنان ایجاد کنندہ عالم ویکی روزی رسانندہ ویکی دیوان دعدل ہم
آراستہ اعمال اہلِ عالم را بہ سنجد ۔
لیکن سخن راست این است کہ مجاری احوال بروفق مشیّتِ حق رود(و ہمہ
عالم) سر برخط فرمایش نہد ۔
(بدرگاہِ حق) تسلیم و نیاز ۔
(حق المطلق) ازلی (الظہور) ومنزّہ وابدی است کہ از آغاز بی ابتدادرشانِ
کمال بدونِ تغیّر قایم است ۔

پوَڑی ــــــ ۳۰

ایکا مائیٔ جُگتِ وِیائیٔ
تنِ چیلے پَروانُ
اِکُ سنساری اِکُ بھنڈاری
اِکُ لائے دِیبانُ
جِوُ تِسُ بھاوے تِوے چلاوَے
جِوُ ہووَے فرمانُ
اُوہ وِیکھَے اونا نِدر نہ آوَے
بُہتا ایہُ وِڈانُ
آدیسُ تِسَے آدیسُ
آدِ انیلُ انادِ اناہت جُگُ جُگُ ایکو ویسُ

بندِ سی ویکم

تختِ خداوندگارِ و گنج هایش در عوالم بی شمار است که او آفریده است۔
گنج هایش بیکران است۔
او آفریننده و نگهدارنده کائنات است۔
نانک بگوید خداوندگارِ حق است و کارهایش حق است۔
(بدرگاهِ حق) تسلیم و نیاز۔
(حق المطلق) ازلی (الظهور) و منزّه و ابدی است که از آغازِ بی ابتدا در
شانِ کمال بدونِ تغیر قایم است۔

پوڑی ـــــ ۳۱

آسُن لوئے لوئے بھنڈار
جو کچھ پائیا سُ ایکا وار
کرِ کرِ دیکھے سِرجنہارُ
نانک سچے کی ساچی کارُ
آدیسُ تسِے آدیسُ
آدِ انیلُ انادِ اناہتِ جُگُ جُگُ ایکو ویسُ

بندِ سی و دوم

یک زبان در دهانِ بشر اگر ده لک یا بیست لک گردد و هر یک ازاں ہا لک بار جنبد تا اسمِ حق تنطق کند ۔

راہِ راست ہمین است و ہر کہ بر پایہ ہای این راہ صعود کند بہ اتحادِ یزدانی مشرف گردد ۔

از مقبلان اسرارِ معرفت را شنیدہ اہلِ عالم (کہ مانند کرمانِ بی مقدار ہستند) بر تقلید برخیزند ۔

نانکؔ بگوید وصلِ یزدانی بہ لطفِ ربّانی میسّر گردد و یاد گی مدعیانِ باطل ہرزہ است ۔

پوڑی ــــــ ۳۲

اِکدُو جیبھو لِکھ ہوہِ
لِکھ ہودہِ لِکھ وِیس
لِکھُ لِکھُ گیڑا آکھی ایہہ ایکُ نامُ جگدِیس
ایتُ راہِ پتِ پوڑیا چڑھیئے ہوئے اِکیس
سُنِ گلا آکاس کی کِٹیا آئی رِیس
نانک ندری پائیئے کوڑی کوڑے ٹھیس

بندِ سی و سوم

بہ زورِ خود ہیچ کس بر گفتار و سکوت قادر نیست ۔
طلب و دہش در اختیارِ بشر نیست ۔
کسی بر مرگ و حیات اختیار ندارد ۔
بہ سعی ذاتی بر شاہی و منشور و دولت تصرّف نتواں یافت ۔
(سعادتِ) فہم و شعور و عرفان بہ زورِ بشر نیست ۔
بہ زور و تدبیر کسی از بندِ جہاں رستگاری نہ یابد ۔
خداوندگار قادرِ مطلق است (کہ در تحوّل احوال) قدرتش نمایاں گردد ۔
نانک بگوید کسی بہ اختیارِ خود بلند نیست و (کسی بہ اختیارِ خود) پست نیست ۔

پوڑی ــــ ۳۳

آکھن جور چُپے نہ جور
جور نہ منگن دین نہ جور
جور نہ جیون مرن نہ جور
جور نہ راج مال من سور
جور نہ سُرتی گیان وِیچار
جور نہ جُگتی چھُٹے سنسار
جس ہتھ جور کر دیکھے سوئے
نانک اُتم نیچ نہ کوئے

بندسی وچهارم

خداوندگار شب ها و فصل ها و تاریخ و یوم و باد و آب و آتش و عالم زیریں را آفرید۔

درمیان آں ها عالم ارضی بطور دارِ عمل احداث نمود۔

در آنجا مخلوقاتِ بوقلمون می باشند که اوصافِ گوناگوں و اسمای لانهایت دارند۔

هریک از مخلوقات حسب اعمال ارزش یابد۔

خداوندگار حق است و درگاهش حق است که مقبلان آنجا عزّ و شرف یابند۔

ایشاں به فضلِ حق نشانِ امتیاز خصوصی دارند۔

نانک بگوید چوں بندگان بدرگاهش رسند حق مطلق اعمال ایشاں را به سنجد، و (حضور حق) خامی و پختگی همگاں آشکارا گردد۔

پوڑی — ۳۴

راتی رُتی تِھتّی وار

پوَن پانی اگنی پاتال

تِس وِچ دھرتی تھاپ رکھّی دھرم سال

تِس وِچ جیَگت کے رنگ

تِن کے نام انیک اننت

کرمی کرمی ہوئے وِیچارُ

سچّا آپ سچّا دربارُ

تِتھّے سوہِن پنچ پروانُ

نِدری کرم پوَے نیسانُ

کچ پکائی اوتھّے پائے

نانک گیا جاپے جائے

بندِ سی و پنجم

چگونگی وادی فرض بیان شد ۔
احوالِ وادی معرفت را بہ شنوید ۔
آں جا بی شمار اند باد و آب و نار و کرشن و مہیش ۔
بی شمار اند برہمایان کہ اشکال و الوان و اجناس می سازند ۔
بی شمار است مراتب اعمال : بی شمار است کوہ ہای سماوی : بی شمار است مواعظ کہ بہ دھرو خطاب شدہ ۔
بی شمار اند اندراں و قمرہا و شموس : بی شمار است طواسین و طبقات ۔
بی شمار اند کاملان و عارفان و مرتاضان و دیویان ۔
بی شمار اند ملایک و جِنّان و صالحان : بی شمار است بحرہا کہ جواہر در اعماقِ آں ہا مخزون است ۔
بی شمار است منابع حیات : بی شمار است اقسام کلام و بی شمار اند سلاطین و پادشاہاں ۔
بی شمار اند پرستارانِ عقیدت مند کہ بہ طاعتِ حق محو ہستند : نانک بگوید اینان برون از شمار ہستند ۔

پوڑی ــــــ ۳۵

دھرمُ کھنڈ کا ایہُو دھرمُ
گیان کھنڈ کا آکھیہُ کرمُ
کیتے پوَن پانی ویسنتر کیتے کان مہیس
کیتے برمے گھاڑت گھڑیاہ روپ رنگ کے ویس
کیتیا کرم بھُومی میر کیتے کیتے دھو اُپدیس
کیتے اند چند سُور کیتے کیتے منڈل دیس
کیتے سِدھ بُدھ ناتھ کیتے کیتے دیوی ویس
کیتے دیو دانُو مُنِ کیتے کیتے رتن سمُند
کیتیاں کھانی کیتیاں بانی کیتے پات نرند
کیتیاں سُرتی سیوک کیتے نانک انتُ نہ انتُ

بندِ سی و ششم

در وادی معرفت انوارِ معرفت رخشان است۔
در آنجا نغماتِ عرفانی و کیف و سرور حکم فرما است۔
در وادی ریاضت حسنِ لاثانی فروزاں است۔
قالب ریزی که در آنجا به عمل آید جمیل و بی عدیل است۔
احوال و کوایف ایں وادی در حوصله کلام نه گنجد۔
دریں باب اگر کسی سعی بیان نماید سرانجام بر کوشش نارو انادم گردد۔
دریں وادی فهم و شعور و عقل ریخته شود۔
درآں جا وجدانِ ملایک و کاملان ساخته شود۔

پوڑی ــــ ۳۶

گیانِ کھنڈ مہہِ گیان پرچنڈ
تِتھےَ ناد بنود کوڈ انند
سرمِ کھنڈ کی بانی رُوپُ
تِتھےَ گھاڑتِ گھڑیئے بُہتُ اُنوپُ
تا کیا گلا کتھیا نہ جاہِ
جے کو کہے پچھےّ پچھتائے
تِتھےَ گھڑیئے سُرت مت مَنِ بُدھِ
تِتھےَ گھڑیئے سُرا سِدھا کی سُدھ

پَند سی و هفتم

زور مظهرِ وادی کرم است.
فقط آں ها کہ پیوستہ بیادِ حق محو هستند آنجا رسند.
شجاعان و دلیرانِ شه زور آنجا متوطن باشند.
قلب هر یک از ایشاں مهبطِ نورِ الٰهی است.
(آنجا هزاراں هزار) ارادت مند هستند کہ مجذوبِ عظمت حق باشند.
جمالِ معنوی ایشاں ورای حدِ بیان است.
آنانکه مستِ می ذات باشند از مرگ و فریب (جهاں) مصئون باشند.
عابدانِ عوالم بی شمار دریں داری خورسند باشند.
بالاتر از آں وادی حق است کہ تجلّی گاهِ ذات است.
همگی آفرینش را حق بیچوں بہ نظرِ کرم نوازد.
در وادی حق هزاراں هزار طبقات و عوالم است.
حدِ بشر نیست کہ تمامی آں ها را شمارد.
عوالم ماورای عوالم است و اشکال لانهایت است.
جملہ گان بہ حکمش مطیع و منقاد هستند.
حق بیچوں کہ عین سرور است نگهدارندہ جملہ عوالم است.
نانک بگوید بیان چگونگی ایں وادی بسی صعب و دشوار است.

پوڑی ۔۔۔ ۳۷

کرم کھنڈ کی بانی جورُ
تِتھے ہورُ نہ کوئی ہورُ
تِتھے جودھ مہابل سورُ
تِن مہہ رامُ رہیا بھرپورُ
تِتھے سیتو سیتا مہما ماہِ
تا کے رُوپ نہ کتھنے جاہِ
نا اوہِ مرہِ نہ ٹھاگے جاہِ
جِن کے رام وَسے مَن ماہِ
تِتھے بھگت وسہہ کے لوء
کرہِ انند سچّا من سوئے
سچ کھنڈ وَسے نِرنکارُ
کر کر دیکھے نِدر نِہال
تِتھے کھنڈ منڈل ور بھنڈ
جے کو کتھے نہ انت نہ انت
تِتھے لور لور آکار
جِوْ جِوْ حُکمُ تِوے تِو کار
ویکھے وِگسے کر ویچارُ
نانک کتھنا کرڑا سارُ

بندِ سی و ہشتم

برکورہ ضبط حواس ثبات را زرگر بساز۔
برای سندانِ دانش تیپک از علم و عرفان بساز۔
چرم دم زن از خوفِ خُدا ساختہ آتشِ زہد و ریاضت بر فروز۔
در بوتہ عشق واردات وجدانِ لطیف ریختہ کُن۔
دریں چنیں کارگاہِ پاک سکّۂ خداشناسی ضرب کُن۔
ہر کہ از فضلِ حق مشرف گردد کامگاری یابد۔
نانک بگوید فضلِ حق (بندگانِ مخلص را) سعادتِ سرور بخشد۔

پوڑی ـــــ ۳۸

جت پاہارا دِھیرج سُنیارُ
اہرنِ متِ ویدُ ہتھیارُ
بھَو کھلا اگنِ تپ تاوُ
بھانڈا بھاوُ امرتُ تِت ڈھال
گھڑیئے سُبد سچّی ٹکسال
جن کو ندر کرم تن کار
نانک ندری ندر نہال

بندِ آخرین

بادمُرشداست . آب پدراست . ارض مادراست .
شب وروز بردایہ گری ماموراند کہ درکنارِشاں ہمہ عالم بازی کُناں است .
نیکوی ہا وبدی ہا حضُورحق سنجیدہ شود .
بنا براعمالِ ذاتی است کہ یکی بہ قرب گاہ حق رسد ویکی ازبساطِ قرب دُور ماند .
نانک بگوید آنانکہ بہ اسم حق محویت ورزند وریاضت شاقہ نمایند مقبولِ حق شوند . بساکس طفیل شان رستگاری یابند .

ختم شد

سَلوک

پَون گُرُوُ پانی پِتا ماتا دھرتِ مہت
دِوسُ رات دوءِ دائی دائیا کھیلے سگل جگتُ
چنگیائیا بُریائیا واچے دھرمُ ہدُورِ
کرمی آپو آپنی کے نیڑے کے دُورِ
جِنی نام دھیائیا گئے مسکّت گھال
نانک تے مُکھ اُجلے کیتی چھُٹی نال